

Mr. sc. Rusmir DJEDOVIĆ
Mr. Semir HADŽIMUSIĆ

ISTRAŽIVANJE IZVORNE MUZIKE SJEVEROISTOČNE BOSNE TOKOM 2012. – 2014. GODINE

Sažetak

Tradicionalna narodna muzika sjeveroistočne Bosne koju najčešće nazivamo izvorna muzika je do sada u struci i nauci vrlo slabo istražena i poznata. To se odnosi, kako na etnološko, tako i na kulturološko i etnomuzikološko istraživanje i poznavanje.

Izvorna muzika sjeveroistočne Bosne se odlikuje dvoglasnim pjevanjem u kome drugi glas nešto zaostaje za prvim. Muzička pratnja su obično dvije violine i šargija. Ova muzika je tradicionalno vezana za ruralniju sredinu a karakteristična je za sva tri naroda sjeveroistočne Bosne (Bošnjake, Srbe i Hrvate).

Izvorna muzika sjeveroistočne Bosne kao i drugi tradicionalni muzički izričaji spada u nematerijalno naslijeđe, odnosno baštinu. Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona u sklopu evidentiranja i istraživanja najvažnijih vrsta nematerijalnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, izvornu muziku tretira već nekoliko godina kao jednu od najvažnijih vrsta navedenog naslijeđa.

U narednom tekstu dajemo pregled aktivnosti Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona na istraživanju izvorne muzike na području Tuzlanskog kantona, pa i cijele sjeveroistočne Bosne u periodu 2012.-2014. godine.

Ključne riječi: *Zavod, izvorna muzika, sjeveroistočna Bosna, nematerijalno naslijeđe, istraživanje.*

Nematerijalno kulturno naslijeđe

Pored raznovrsnog materijalnog naslijeđa u zadnje vrijeme se sve veća važnost pridaje nematerijalnom naslijeđu koje obuhvata širok spektar duhovnog naslijeđa i raznih tradicija i vještina.

Generalna konferencija Organizacije Ujedinjenih Naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, UNESCO je na svojoj 32. sjednici, održanoj od 29. septembra do 17. oktobra 2003. godine, usvojila Konvenciju o očuvanju nematerijalnog kulturnog naslijeđa. U članu 2. ove Konvencije, stav 1. i 2., definisano je šta je to nematerijalno kulturno naslijeđe i kako se ono dijeli:

„Nematerijalno kulturno naslijeđe“ označava prakse, prikaze, izraze, znanje, vještine, kao i za njih vezane instrumente, predmete, artefakte i kulturne prostore, koje zajednice, grupe i u nekim slučajevima, pojedinci, priznaju kao dio svog kulturnog naslijeđa. Ovo nematerijalno kulturno naslijeđe, prenošeno s generacije na generaciju, stalno ponovo stvaraju zajednice i grupe u odgovoru na svoje okruženje, svoje međudjelovanje s prirodom i svojom istorijom, i daje im osjećaj identiteta i kontinuiteta, čime unapređuju poštivanje kulturne raznolikosti i ljudske kreativnosti. Za potrebe ove Konvencije, u obzir će se uzeti isključivo takvo nematerijalno kulturno naslijeđe koje je podudarno sa postojećim instrumentima ljudskih prava, kao i potrebama uzajamnog poštivanja među zajednicama grupama i pojedincima i potrebama održivog razvoja. „Nematerijalno kulturno naslijeđe“, kako je definisano u stavu 1. u gornjem tekstu, se ispoljava, između ostalog, u sljedećim domenima:

- a. usmene tradicije i izražavanja, uključujući jezik kao pokretač nematerijalnog kulturnog naslijeđa;*
- b. izvođačke umjetnosti;*
- c. društvene prakse, rituali i svečani događaji;*

- d. *znanje i prakse vezani za prirodu i svemir:*
- e. *tradicionalni zanati*¹.

Tradicionalna narodna muzika, pa i izvorna muzika sjeveroistočne Bosne se prema ovoj klasifikaciji ubrajaju u drugu „grupu“ - izvođačke umjetnosti.

Izvorna muzika - važan dio nematerijalnog naslijeđa TK

Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona je formirao posebnu Komisiju čiji je zadatak da istraži, identifikuje, evidentira i uradi preliminarne liste dobara nematerijalne baštine (naslijeđa) sa područja Tuzlanskog kantona. *Komisija za identifikaciju, evidentiranje i predlaganje na liste dobara nematerijalne baštine* formirana je od istaknutih naučnih i stručnih radnika iz navedene problematike. Komisija je u sledećem sastavu:

1. Predsjednik, direktor Zavoda Benjamin Bajrektarević prof. orijentalistike
2. Sekretar, Munisa Kovačević, prof. historije, stručni saradnik Zavoda
3. Redovni prof. Univerziteta Tuzla, Salih Kulenović, doktor etnoloških nauka, muzejski savjetnik
4. Vesna Isabegović, dipl. etnolog, muzejski savjetnik, tada direktor Muzeja istočne Bosne.
5. Docent Univerziteta Tuzla, Izet Šabotić, doktor historijskih nauka, tada direktor Arhiva Tuzlanskog kantona,
6. Docent Univerziteta Tuzla, Amira Turbić-Hadžagić, doktor lingvističkih nauka
7. Docent Univerziteta Tuzla, prodekan Pravnog fakulteta, Edin Mutapčić, doktor pravno-historijskih nauka
8. Docent Univerziteta Tuzla, Adnan Tufekčić, doktor etnopedagogije
9. Docent Univerziteta Sarajevo, Miradet Zulić, doktor muzikoloških nauka
10. Stručni saradnik Zavoda, Rusmir Djedović, magistar geografskih nauka
11. Ramiza Milkunić, izvođač sevdalinki
12. Rašid Milkunić, Udruženje sevdalija
13. Rasim Hamidović, UG Tradicionalni zanati
14. Azemina Ahmedbegović, UG Gračanička kera
15. Munira Beba Hadžić, BOSFAM

Nakon sastanka Komisije održane 5. marta 2012. godine, u prostorijama Zavoda, predložena je sledeća lista dobara nematerijalne baštine (naslijeđa) sa područja Tuzlanskog kantona, koji zaslužuju da se kandiduju na listu UNESCO-a i buduću listu Nacionalnih dobara nematerijalne baštine (naslijeđa) Bosne i Hercegovine.

1. *Podržavamo kandidaturu Sevdalinke*
2. *Podržavamo kandidaturu „kera“*
3. *Pismo Bosančica*
4. *Izvorna muzika sjeveroistočne Bosne i doline rijeke Spreče*
5. *Dove (hodočašće) na Djevojačkoj pećini (Konjuh)*
6. *Vašar u Puračiću*
7. *Tradicionalna proizvodnja soli u Tuzli*
8. *Grnčarija u Malešićima kod Gračanice*
9. *Šamidžijski zanat u Tuzli*
10. *Običaj lilanja u Doknju*
11. *Zurle Majevice*

---

¹ Konvencija o očuvanju nematerijalnog kulturnog naslijeđa, Unesco Konvencije iz oblasti kulture, www.unescobih.mcp.gov.ba, 17.12.2014.

12. Tkanja (zlatovez, šlinganje...)

Komisija je istakla kako smatra da stavke od jedan do pet posebno zaslužuju da budu prijedlozi nematerijalne baštine Bosne i Hercegovine za Listu UNESCO-a.² Dakle, izvorna muzika sjeveroistočne Bosne i doline rijeke Spreče našla se među prioritetima, čime je ukazano na značaj ovog važnog dijela nematerijalnog naslijeđa.

Festivali izvorne muzike u Kalesiji

Održavanje festivala izvorne muzike u Kalesiji sada je već ušlo u tradiciju. Naime, 2014. godine održan je Deseti, jubilarni festival.

S obzirom na popularnost izvorne muzike u Kalesiji, uspjeh i popularnost izvornih grupa s ovog područja u širim okvirima, potrebnim se smatralo pokretanja projekta zaštite i popularizacije ovog vida naslijeđa, kao „brenda“ ovog područja. Nosilac aktivnosti u tom pogledu bila je JU Bosanski kulturni centar „Alija Izetbegović“ Kalesija, što je za rezultat imalo organizovanje Prvog festivala izvorne muzike 2004. godine.³

Prvi festival izvorne pjesme održan je u Kalesiji 24. novembra 2004. godine u Sali Motela „Polo“ u Kalesiji, a povodom Dana državnosti Bosne i Hercegovine. Na njemu su nastupile četiri izvorne grupe: Saranija i Zatešani, Odjek Vukovija, Rasim Barčić i Jarani Živinica, te Kalesijski zvuci. Festival je bio takmičarskog karaktera, a pobjednik istog bila je nadaleko poznata „izvorna“ grupa „Kalesijski zvuci“.

Drugi festival „izvornog melosa“ Kalesija 2006. održan je u hotelu „Košuta“ u Kalesiji 17. novembra 2006. godine. Na istom je nastupilo šest izvornih grupa s područja Tuzlanskog kantona, a prvo mjesto su ponovo osvojili „Kalesijski zvuci“.

Treći festival je održan 8. septembra 2007. godine u hotelu Košuta u Kalesiji. Od ovog festivala broj učesnika je povećan (tada je nastupilo devet „izvornih“ grupa i dva kulturno-umjetnička društva). Također, od ovog festivala započelo se s projektom održavanja okruglog stola na temu „Izvorna muzika – naša muzika“.⁴

Osmi po redu Festival izvorne muzike održan je u Bosanskom kulturnom centru u Kalesiji 20. oktobra 2012. godine. Na njemu je učešće uzelo 11. izvornih grupa sa područja Kalesije, Osmaka, Živinica, Banovića i Tuzle.

Na festivalu se pjevalo o konama, Kalesiji, ljubavi, Sprečanskom polju, Bosni, ali i Josipu Brozu Titu. Na sceni BKC-a nastupili su i članovi najstarije izvorne grupe s ovih prostora, čuvene „Kalesijske trojke“. Svoj nastup su počeli legendarnom pjesmom „Kad Ibro pođe zemlju da brani“, a prilikom nastupa Hasan Šabanović- osnivač ove grupe još jednom je pokazao da je majstor kada je u pitanju sviranje violinom. Organizatori su se potrudili i da scenski ambijent pruži svojevrsni povratak u prošla vremena, tako da je pozornica na kojoj su nastupali izvornjaci bila obogaćena starim predmetima i rukotvorinama, a improvizovano je i sijelo, gdje su članice „Sumeje“ pile kahvu, plele, te sukale i prele vunu.

Prije festivalske večeri održan je okrugli sto pod nazivom: „Izvorna muzika, naša muzika, blago koje nestaje“. Na navedenom svoje učešće su uzeli predstavnici izvornih grupa „Kalesijska trojka“ i „Kalesijski zvuci“, Enisa Hajdarević-Šojko, urednica na BH radiu 1, Dževad Tursunbegović i drugi. Na ovom, radnom dijelu festivala učešće je uzeo i predstavnik JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona mr. sc. Rusmir Djedović, stručni saradnik za prirodno i etnološko naslijeđe.

² Arhiva Zavoda, dokument br. 82/12., *Nematerijalna kulturna baština*, 6. mart 2012.

³ Fadil Hujdurović, *Izvorna muzika – naša muzika, blago koje nestaje*, Baština sjeveroistočne Bosne – časopis za baštinu, kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe, br. 5., Tuzla 2013.

⁴ Četvrti festival, kao i okrugli sto održani su 24. oktobra 2008. godine. Peti festival je održan 06. novembra 2009. godine. Na festivalu je nastupilo čak šesnaest „izvornih“ grupa, dotada najviše učesnika. Narednih godina i festival i okrugli sto su redovno održavani, a tradicija nije prekinuta sve do danas. Treba napomenuti značaj uspostavljanja saradnje festivala sa urednicom muzičkog programa BH radia 1, etnomuzikologom Enisom Hajdarević-Šojko, čime je Festival dobio na kvalitetu., Više vidi u: Fadil Hujdurović, *Izvorna muzika – naša muzika*, Kalesija 2011.

Rusmir Djedović je na ovom okruglom stolu prezentovao dosadašnja interesovanja Zavoda za izvornu muziku Tuzlanskog kantona i sjeveroistočne Bosne. Također je upoznao prisutne o aktivnostima Zavoda na evidentiranju izvorne muzike kao važnog i vrijednog segmenta nematerijalnog naslijeđa Tuzlanskog kantona i nastojanjima Zavoda da se izvorna muzika uvrsti na Federalnu listu nematerijalnog naslijeđa.

Deveti Festival izvorne muzike, održan je u Kalesiji 25. oktobra 2013. godine. Organizator je bio Bosanski kulturni centar, a pokrovitelj Općina Kalesija.

U programu Festivala učestvovalo je 11. izvornih grupa: Kalesijski zvuci, Braća Babajići, Raspjevane meraklije, Braća Dejanović, Odjek Lipnice (Mićo i Danijela), Odjek Vukovija, Izvorna grupa "Đerze", Izvorna grupa "Tradicija", Zvuci bosanskog meraka, Kalesijski slavuji i Mustafa i jarani.

Kao i prethodnih godina festivalskoj večeri prethodio je okrugli sto: „Izvorna muzika, naša muzika, blago koje nestaje“. Učešće na okruglom stolu uzeo je i predstavnik Zavoda mr. sc. Rusmir Djedović. Ovim projektom nastoji se dati stručna i naučna podloga izvornoj muzici, kao nematerijalnom naslijeđu sjeveroistočne Bosne.

Istraživanje na terenu i prikupljanje dokumentacije

Stručni saradnik za prirodno i etnološko naslijeđe mr. sc. Rusmir Djedović se neovisno o Zavodu bavi istraživanjem izvorne muzike i narodne muzike i pjesama uopće već od 90.tih godina prošlog stoljeća. Tako na primjer još 90.tih godina je objavio svoja istraživanja narodnih pjesama jednog dijela područja Tuzlanskog kantona, u radu pod naslovom Gračanicu voda oplavila.⁵ Nešto kasnije je objavio i rad pod naslovom Gračanica u narodnim pjesmama i sevdalinkama.⁶

Isti istraživač je učestvovao u pripremi teksta za knjigu o životu i radu jednog od najpoznatijih izvođača izvorne muzike na području sjeveroistočne Bosne, Ismeta Babajića. Navedeni „izvornjak“ je osnivač i dugogodišnji lider poznate izvorne grupe „Braća Babajići“ iz Rašljeve kod Gračanice, a njihove najpoznatije izvorne pjesme su „Kalesijo puna si mi cvijeća“ i „Čobanice ljepotice“.⁷

Na tragu prethodnih aktivnosti Zavoda i interesovanja njegovog stručnog saradnika Rusmira Djedovića u drugoj polovini 2012. godine su započeta detaljna terenska istraživanja izvorne muzike na području Tuzlanskog kantona. Također, vršeno je prikupljanje dokumentacije u vidu izjava najpoznatijih izvođača ove vrste muzike i fotografija omota najstarijih izdatih ploča izvorne muzike sjeveroistočne Bosne.

Kao plod navedenih istraživanja u drugoj polovini 2012. godine objavljen je rad mr. sc. Rusmira Djedovića pod naslovom „Prilog poznavanju razvoja „izvorne muzike“ u okolini Gračanice“.⁸ Ovim radom predstavljena je historijska slika razvoja i osnovnih karakteristika izvorne muzike u sjeveroistočnoj Bosni, te Gračanici napose. Autor potcrtava razliku između ove vrste muzike („izvorna muzika“) i tradicionalne izvorne muzike. To radi činjenično objašnjavajući razliku, ali i apostrofiranjem iste kroz tekstualnu formu samog naziva „izvorna muzika“. Autor na početku rada donosi opće pokazatelje, osnovne karakteristike i opće društvene preduvjete razvoja ove vrste muzike. Dalje, ukazano je na prelomnu godinu (1969.godina) za razvoj „izvorne muzike“, te ističe da se te godine snimaju prve ploče s danas kulturnim pjesmama „Kad lbro pođe zemlju da brani“, „Kad zapjeva Ilija i Marko“ i „Kalesijo puna si mi cvijeća“, izvornih grupa Kalesijska trojka, Braća Begići i braća Babajići. Također, navodi se da je upravo 1969. godine

⁵ Rusmir Djedović, *Gračanicu voda oplavila, Biljeg vremena* br.11., mart 1994., Gračanica.

⁶ Rusmir Djedović, *Gračanica u narodnim pjesmama i sevdalinkama*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.19., maj 2005., Monos, Gračanica

⁷ Rusmir Djedović, *Recenzija za knjigu o izvornoj grupi Braća Babajići, autora Ismeta Babajića*, 2010. godina, (knjiga još nije objavljena)

⁸ Rusmir Djedović, *Prilog poznavanju razvoja „izvorne muzike“ u okolini Gračanice*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.34., novembar 2012., Monos, Gračanica

osnovana i Radio Gračanica, koja je odigrala zapaženu ulogu u popularizaciji „izvorne muzike“ na području Gračanice i okoline.

U nastavku rada, autor se osvrnuo na nekoliko značajnih kompozicija „izvorne muzike“ („Male kape, a velike kose“, „Urodile sitne Trninice“, „Gračanicu voda zaplavila“, „Jednog dana Avdaga nastrada“, „Kalesijo puna si mi cvijeća“, „Gračanice grade moj“ i „Čobanice ljepotice“. Iz navedenih razmatranja izdvojit ćemo i neke zanimljivosti kao što su da je pjesmu „Kalesijo puna si mi cvijeća“ napravila grupa Babajići iz Rašljeve kod Gračanice, a ne neka izvorna grupa iz Kalesije. Isto tako, paralelu između Gračanice i Kalesije možemo povući i pomoću jedne od najpoznatijih izvornih pjesama „Čobanice ljepotice“. Naime, ova pjesma gračaničke izvorne grupe Braća Babajići nastala je u Kalesiji osamdesetih godina prošlog stoljeća.

Tokom cijele 2013. godine Zavod je na terenu nastavio detaljna istraživanja i prikupljanje dokumentacije o izvornoj muzici.

Kalesijska trojka

Tokom 2012. i 2013. godine mr. sc. Rusmir Djedović, stručni saradnik Zavoda, istražujući i dokumentujući izvornu muziku više puta je razgovarao s Hasanom Šabanovićem, liderom izvorne grupe „Kalesijska trojka“. Na osnovu toga, ali i drugog dijela istraživačkog postupka (stručno tumačenje pjesme prof.dr. Mirsada Kunića i Mehmeda Nurikića, prof.) nastao je rad o nadaleko čuvenoj pjesmi navedene grupe, pod nazivom: „Kad Ibro pođe zemlju da brani“. Rad je objavljen u Gračaničkom glasniku, broj 35.

Govoreći o značaju ove izvorne pjesme, autor izmeđuostalog navodi sledeće: „Pjesmu je snimila izvorna grupa „Kalesijska trojka“ iz Kalesije, 1969. godine, kojom je obezbjedila posebno mjesto među ostalim grupama ovog muzičkog žanra. Ubrzo nakon snimanja pjesma stiže kulturni status, a mnogi je i danas smatraju svojevrsnom himnom „izvorne muzike“ sjeveroistočne Bosne.“⁹

Lider ove grupe Hasan Šabanović, zvani Šabanija bio jedan od najpoznatijih izvornjaka, violinu je počeo svirati još od 1956./7. godine. Istu je sam sebi napravio i sam naučio svirati na njoj. Učio je po sluhu, slušajući kako to rade drugi svirači violine.

Korisno je napomenuti da u isto vrijeme kad je objavljen rad mr. sc. Rusmira Djedovića, „Kad Ibro pođe zemlju da brani“, doc. dr. Omer Hamzić, također u Gračaničkom glasniku, objavljuje svoja istraživanja ovog vida nematerijalnog naslijeđa.¹⁰

Fotografija 1. R. Djedović, H. Šabanović-Šabanija i S. Aščić, oktobar 2013.

⁹ Rusmir Djedović, *Kad Ibro pođe zemlju da brani*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.35., maj 2013., Monos, Gračanica

¹⁰ Omer Hamzić, *O pojavi i širenju novokomponovane i izvorne narodne muzike na području sjeveroistočne Bosne*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.35., maj 2013., Monos, Gračanica

U časopisu Baština sjeveroistočne Bosne, broj 5. za 2012. godinu koji je izašao 2013. godine nalazi se i rad saradnika Zavoda, muzejskog kustosa Fadila Hujdurovića „Izborna muzika – naša muzika, blago koje nestaje“.

Navedeni rad u uvodnom dijelu donosi opće podatke o izvornoj muzici, historijski razvoj i osnovne karakteristike iste, a potom zasebno predstavlja fenomen ove muzike u Kalesiji. Autor napose govori o „izvornim“ grupama Kalesijska trojka i Kalesijski zvuci, navodeći i ulogu drugih grupa, kao što su: Kalesijski slavuji, Borogovske lole, Raspjevana porodica, Kalesijski dijamanti, te grupa Zlatne žice.

Osim ovih historijski gledano značajnih izvornih grupa kalesijskog podneblja, autor ističe da je ova muzika i danas popularna u Kalesiji, što potkrepljuje postojanjem novijih grupa ovog tipa: „Mirsada i jarani“, „Odjek Vukovija“, „Ritam srca“, „Braća Hasanović“ i „Enesove zlatne žice“.

Kao što je već napomenuto u radu se ističe uloga i značaj grupe „Kalesijska trojka“ i njene čuvene pjesme „Kad Ibro pođe zemlju da brani“, snimljene na gramofonsku ploču davne 1969. godine. Govoreći o Kalesijskoj trojki, Hujdurović navodi i sledeće: „*Izborna grupa pod nazivom „Kalesijska trojka“ nastupa zajedno još od 1960. godine u sastavu: Hasan Šabanović, violina i svirale; Ramo Novačinović (rođen 1942.godine) i Šaban Salkić (rođen oko 1920., a umro oko 1995.godine u Njemačkoj), šargija i bubanj. Od samog početka grupa pjeva u tri glasa, što je čini jedinstvenom među svim drugim izvornim grupama (ostale pjevaju u dva glasa).*“¹¹

Dalja istraživanja

Dalje istraživanje usmjereno je bilo na izvornu grupu „Đemići“ iz Tutnjevca kod Srebrenika. Stručni saradnik Zavoda mr. sc. Rusmir Djedović, zajedno sa saradnikom Zavoda mr. sc. Abdullahom Arifovićem proveo je istraživanje i dokumentovanje rada ove grupe, a kao plod toga objavljen je rad pod nazivom: „Izborna grupa Đemići iz Tutnjevca kod Srebrenika“.

Istraživanja razvoja izvorne muzike su pokazala da pored okoline Gračanice, „izrazita“ središta razvoja ove vrste muzike su i neposredno područje Srebrenika, Maoča kod Brčkog, okolina Lukavca, Gornja Spreča (Kalesija-Živinice), okolina Dervente.

U radu o „Đemićima“, autorski tandem izmeđuostalog navodi: „*Muzička i pjevačka tradicija tutnjevačke porodice Aljića, u narodu zvanih Đemići, od Drugog svjetskog rata je artikulisana kroz izvornu grupu Đemići. Činili su je braća Ađul i Sejdo Aljić, kojima se nešto kasnije priključuje Sejdin sin Halil. Svoju gramofonsku ploču sa izvornom muzikom grupa Đemići snima 1971. Godine, odmah poslije najstarijih ploča ove vrste tradicionalne muzike sjeveroistočne Bosne.*“¹²

I u ovom radu kao i ranije korištene su uzete izjave direktnih sudionika nastanka ove vrste muzike, a koje je autorski tandem dokumentovao pri svom istraživanju pomenute problematike.

Mehmed Đedović, književnik, za izdanje Zavoda: časopis Baština sjeveroistočne Bosne broj 6., pripremio je rad o Hasanu Šabanoviću-Šabaniji pod nazivom Sjećanje na Hasana Šabanovića-Šabaniju, odnosno radnim nazivom „Vratit će se Ibro kada žito bude zrelo“. U povodu smrti ovog velikog baštinika izvorne muzike, redakcija časopisa Baština sjeveroistočne Bosne ovaj rad je svesrdno prihvatila i uvrstila u šesti broj časopisa. Također, naslovnica ovog broja časopisa posvećena je „Kalesijskoj trojki“, kao pravom simbolu izvorne muzike sjeveroistočne Bosne, muzike i nematerijalnog naslijeđa uopće.¹³

¹¹ U radu se nadalje govori o Kalesijskim zvucima, donosi prevod priručnika uz englesko izdanje cd-a „Bosnian Breakdown Kalesijski Svuci“, kao i o ovdje već spomenutom Festivalu izvorne muzike u Kalesiji, Fadil Hujdurović, *Izborna muzika – naša muzika, blago koje nestaje*, Baština – časopis za baštinu, kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe, br. 5., Tuzla 2013., 91.-101.

¹² Rusmir Djedović, Abdullah Arifović, *Izborna grupa Đemići iz Tutnjevca kod Srebrenika*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.37., Monos, Gračanica

¹³ Rad književnika Mehmeda Đedovića o rh. Hasanu Šabanoviću zasigurno je vrijedan pažnje. U radu se prvi puta donose neki podaci iz muzičkog opusa Šabanovića i grupe Kalesijska trojka, ali i zanimljivosti iz privatnog života ovog vrsnog muzičara.

Deseti jubilarni Festival izvorne muzike Kalesija 2014

U četvrtak, 6. novembra 2014. godine u Kalesiji je održan Deseti Festival izvorne muzike „Kalesija 2014.“ Istaknut je značaj doprinosa nedavno preminulog Hasana Šabanovića – „Kalesijska trojka“ u dosadašnjoj podršci ovom Festivalu. Da će tradicija izvorne muzike još dugo vremena živjeti na ovim prostorima, potvrdio je nastup najmlađih učesnika braće Semira i Sanela iz Suhe. Pored Semira i Sanela, u jednoiposatnom programu, nastupili su i članovi izvornih grupa: „Kalesijski zvuci“, „Braća Babajići“, „Odjek Vukovija“, „Tradicija“, „Braća Dejanović“, te „Mustafa i jarani“.

Predstavnici Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa TK : Benjamin Bajrektarević, prof., direktor i mr. sc. Rusmir Djedović, stručni saradnik za prirodno i etnološko naslijeđe uzeli su učešće na Okruglom stolu „Očuvanje tradicije izvorne muzike“. Isti je upriličen u sklopu Desetog festivala izvorne muzike, održanog u Kalesiji u četvrtak 6. novembra 2014. godine. Okruglom stolu su prisustvovali : Mufid Klinčević, direktor BKC „Alija Izetbegović“ Kalesija, u ulozi domaćina, prof.dr. Mirsad Kunić, ministar obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK, Samir Halilović, prof. historije, Enisa Hajdarević-Šojko, urednik na BH radiu 1., članovi izvornih grupa Hasan Požegić - Kalesijski zvuci, Braća Babajići i drugi.

Ekipa Zavoda bila je i gost same festivalske večeri, a mr. sc. Rusmiru Djedoviću i drugim zaslužnim za održanje festivala uručena je prigodna zahvalnica.

Fotografija.2. Učesnici okruglog stola, Kalesija 2014.

Istraživanje na terenu sa magistrom etnomuzikologije Kim Burton iz Velike Britanije

Tokom novembra 2014. godine na našem području je boravila mr. sc. Kim Burton, etnomuzikolog iz Londona (Royal Holloway University of London). Kim Burton je boravila u radnoj posjeti sjeveroistočnoj Bosni gdje je radom na terenu prikupljala potrebne podatke za izradu svog doktorata o izvornoj muzici naših krajeva.¹⁴

Kim Burton je u saradnji sa Zavodom za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona i poznatom izdavačkom kućom izvorne muzike „Kemix“

¹⁴ Kim Burton je sada već davne 1991. godine bila u Bosni i Hercegovini , te je tada prvi put čula izvođenje izvorne muzike grupe „Kalesijski zvuci“ . Upravo je ona zaslužna za objavljivanje audio materijala ove grupe u Londonu 1991. godine, kao i ulazak iste u registar muzičke enciklopedije. Etnomuzikolog Burton je po povratku u London Zavodu dostavila primjer raritetnog cd-a „Kalesijski Svuci“, objavljenog u Londonu 1991. godine, kao i audio i video materijal zajedničkog istraživanja iz novembra 2014. godine.

iz Đurđevika obilazila teren Tuzlanskog kantona, istraživala i dokumentovala izvornu muziku. Sa zavodovim stručnim saradnikom za prirodno i etnološko naslijeđe mr. sc. Rusmirom Djedovićem, 15./16. novembra je obišla područje Gračanice i Srebrenika. U Rašljevi kod Gračanice je razgovarala i snimala jednog od doajena izvorne muzike Ismeta Babajića iz poznate izvorne grupe „Braća Babajići“. Posjeti je prisustvovao i dugogodišnji novinar i poznavalac izvorne muzike Hasan Čalić.

Fotografija 3. I. Babajić i K. Burton, novembar 2014.

U Bjelavama kod Srebrenika je Kim Burton audio i video dokumentovala izvođenje tri tipa izvorne muzike. Prvi, uz pratnju bubnja i svirala, drugi, uz pratnju violina i šargije i treći, uz pratnju saza. Stari način izvođenja i pjevanja izvorne muzike uz bubnjeve i svirale su izveli: Nuraga Tursunović (1931. godište) – bubnjevi, Mehmedalija Omerović zvan Komašin (1956.), Halil Aljić (Đemić), (1950.) – svirale i Alija Delić (1952.) – svirale. Izvođenje i pjevanje izvorne muzike okoline Srebrenika su prezentirali: Nuraga Tursunović – pjevanje, Mehmedalija Omerović zvan Komašin – šargija i pjevanje, Halil Aljić (Đemić) – violina i Alija Delić – violina i pjevanje. Sevdalijski način pjevanja je prezentirao Ramo Tursunović zvan Ramiz (1953.) uz saz.

Fotografija 4. N. Tursunović, A. Delić, H. Aljić, M. Omerović, novembar 2014. (s lijeva na desno)

U utorak 18. novembra stručni tim Zavoda i etnomuzikolog s Royal Holloway University of London, Kim Burton nastavili su istraživanje i dokumentovanje izvorne muzike naših krajeva. U Đurđeviku (studio „Kemix“) su učestvovali u snimanju priloga za Radio-televiziju Tuzlanskog kantona, te prisustvovali dokumentovanju izvođenja muzike izvorne grupe „Nečko i Hari“ iz Živinica. Prethodnog dana je etnomuzikolog Kim Burton dokumentovala i izvornu muziku grupe „Derze“ iz okoline Banovića.

Nakon toga ekipa iz Zavoda (mr.sc Rusmir Djedović, mr. Semir Hadžimusić), zajedno s etnomuzikologom Kim Burton boravila je u posjeti grupi „Kalesijski zvuci“ u Donjim Raincima kod Kalesije. Tu su dočekani od strane lidera grupe Hasana Požegića (1948. god.) i Jusufa Osmanovića (1951.), člana grupe. Bio je to srdačan susret, napose zbog toga što je Kim Burton, sada već davne 1991. godine upravo bila u Donjim Raincima, kada je prvi put dokumentovala rad grupe „Kalesijski zvuci“. Nakon toga Kim je ovu grupu učinila popularnom, učinivši napor ka izdavanju cd-a za Evropsko i svjetsko tržište. Naime, tada je urađen drugačiji prikaz ove muzike, prvi put je za navedenu muziku urađen stručni cd s promo materijalom na engleskom jeziku.

Fotografija 5. S.Hadžimusić, R.Djedovi, H.Požegić, J.Osmanović i K.Burton, novembar 2014. (s lijeva na desno)

Istraživači-saradnici

Tokom istraživanja i dokumentovanja izvorne muzike na terenima širom Tuzlanskog kantona dosta smo konsultovali i koristili saznanja na ovu problematiku od brojnih stručnjaka i istraživača. Među njima ističemo sledeće saradnike Zavoda:

Hasan Čalić je novinar koji je decenijama pratio razvoj izvorne muzike. Dugo je radio kao novinar i urednik Radio Gračanice na kojoj je od 1979./80. uređivao i vodio emisiju „Selo na talasu“. Već duže vremena je i šef regionalnog dopisništva Dnevnog Avaza za koji jenapisao više članaka na temu izvorne muzike. Autor je i teksta pod nazivom „Sjećanja – O izvornoj muzici je riječ“.

Fadil Hujdurović, muzejski kustos, dugogodišnji direktor Bosanskog Kulturnog centra „Alija Izetbegović“ Kalesija, bio je dio tima kada je u pitanju istraživanje izvorne muzike našeg podneblja. Ovaj saradnik Zavoda bio je u funkciji organizatora Festivala izvorne muzike u Kalesiji, još od onog prvog iz 2004. godine. Rezultat istraživanja navedenog autora jesu i djela: „Izvorna muzika – naša muzika“, te „Izvorna muzika – naša muzika, blago koje nestaje“¹⁵

¹⁵ Fadil Hujdurović, *Izvorna muzika – naša muzika*, BKC „Alija Izetbegović“, Kalesija 2011.; F.Hujdurović, *Izvorna muzika – naša muzika, blago koje nestaje*, *Baština – časopis za baštinu, kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe*, br. 5., Tuzla 2013.

Prof. dr. Mirsad Kunić, profesor na predmetu Usmena narodna književnost na Odsjeku za bosanski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, u svojim istraživanjima je tretirao pitanje izvorne muzike sjeveroistočne Bosne. Izmeđuostalog učestvovao je i u istraživačkom poduhvatu našeg stručnog saradnika mr. sc. Rusmira Djedovića, dajući svoje stručno mišljenje o izvornoj pjesmi „Kad Ibro pođe zemlju da brani“, o kojoj je magistar Djedović napisao već ranije spomenuti rad.

Edin Šaković, profesor iz Gračanice, saradnik je Zavoda koji je također vršio određena istraživanja na polju izvorne muzike Gračanice i njene okoline. Rezultat toga je i rukopis „Bilješke o izvornoj muzici“.

Mehmed Nurikić, dugogodišnji profesor bosanskog jezika i književnosti u gračaničkoj gimnaziji, ekipi našeg Zavoda dao je stručne savjete i komentare (poetsku analizu pjesme „Kad Ibro pođe zemlju da brani“) u pogledu nastojanja da se što cjelishodnije istraži i dokumentuje oblast izvorne muzike sjeveroistočne Bosne.

Mr. sc. Abdullah Arifović, saradnik Zavoda, učesnik je u istraživanjima navedene oblasti. U autorskom tandemu sa zavodovim stručnim saradnikom mr. sc. Rusmirom Djedovićem objavio je rad pod naslovom: „Izborna grupa Đemići iz Tutnjevca kod Srebrenika“. Rad je prezentovan ranije u ovom tekstu.

Kim Burton, doktorant sa Odsjeka za muziku na Royal Holloway Univerzitetu iz Londona je novi saradnik Zavoda na ovom polju. Ostvarivanjem saradnje s etnomuzikologinjom Burton projekat istraživanja izvorne muzike dobio je i međunarodnu dimenziju. O istraživanju izvorne muzike koje je mr. Kim Burton provela s zavodovom ekipom na terenu postoji audio i video materijal pohranjen u arhivi Zavoda.¹⁶

Također su na istraživanju izvorne muzike sjeveroistočne Bosne bili angažovani i drugi saradnici zavoda. Među njima su: Mehmed Đedović, književnik, doc. dr. Omer Hamzić, mr. sc. Dževad Tosunbegović, dr. sc. Dragica Panić-Kažanski iz Brčkog, koja je doktorirala na temi o etnomuzikološkim karakteristikama izvorne muzike, Enisa Hajdarević-Šojko, muzička urednica na BH radiu 1, Džemal Džihanović zvani Kemo, vlasnik produkcijske kuće Kemix.

Kazivači i izvođači

Tokom ovih nekoliko godina istraživanja i dokumentovanja izvorne muzike sjeveroistočne Bosne Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa TK je konsultovao i brojne kazivače i izvođače navedene muzike. Među njima su: Hasan Šabanović zvani Šabanija, lider izvorne grupe Kalesijska trojka iz Kalesije, Ismet Babajić, lider izvorne grupe Braća Babajići iz Rašljeve, Hasan Požegić, lider izvorne grupe Kalesijski zvuci iz Rainaca Donjih, Ilija Begić iz izvorne grupe Braća Begići, Nuraga Tursunović iz Bjelava, Izudin Osojkić iz Maoče, Zlatko Prlenda, urednik legendarne emisije „Selo Veselo“, iz Mostara, Seid Aščić iz Vukovija, Mehmed Zahirović zvani Mehemed iz Srebrenika, Halid Musić iz Đurđevika, Mehmed Halilović iz Babića, Halil Aljić iz Tutnjevca, Ivo Grgić iz Živinica Donjih, Rasim Nurić iz Gračanice, Agan Halilović zvani Suljo iz Babića, Agan Djedović, novinar i vlasnik studija D iz Srebrenika, Mustafa Hamidović iz Sokola, Hasiba Huremović-Trutović iz Gračanice, dr. Hašim Muharemović iz Srebrenika, Bego Mujaković iz Čekanića, Mehmedalija Omerović zvani Komašin, Alija Delić i Ramo Tursunović zv. Ramiz iz Srebrenika, Jusuf Osmanović (Kalesijska trojka), te Nečko i Hari iz istoimene grupe iz Živinica.

---

¹⁶ Naime, etnomuzikolog mr. Kim Burton, zajedno sa ekipom Zavoda, je tokom mjeseca novembra 2014. godine učestvovala u terenskom istraživanju izvorne muzike sjeveroistočne Bosne. Ista istraživanja su dokumentovana od strane Zavoda, a audio i video snimak uradila je mr. Burton. Navedeni snimak dostavila je Zavodu, a on je pohranjen u našoj arhivi.

Zaključak

Kao što vidimo izvorna muzika sjeveroistočne Bosne je jedan izrazit i poseban fenomen tradicionalne narodne kulture ovog dijela Bosne. Ima ogromnu ulogu i važnost u svakodnevnom životu i tradiciji svih ljudi doline Spreče, Posavine i Podrinja.

Iako smo se trudili da u prethodnom istraživanju sagledamo što više aspekata izvorne muzike i kontaktiramo što više kazivača i izvođača navedene muzike, te angažujemo što veći broj istraživača saradnika, jasno je da fenomen izvorne muzike sjeveroistočne Bosne je mnogo veći i širi nego što smo to pokazali.

Nadamo se, da ćemo kroz naredna istraživanja izvorne muzike sjeveroistočne Bosne još Bolje i detaljnije ukazati na svo bogatstvo i značaj ovog tradicionalnog narodnog muzičkog izričaja i njegov uticaj i važnost u savremenom identitetu ljudi i naroda ovih prostora.

Također, se nadamo da će izvorna muzika ovog dijela Bosne biti i predmet naučnog interesovanja i istraživanja bosanskohercegovačkih etnomuzikologa, prije svega sa Instituta za etnomuzikologiju i katedre za etnomuzikologiju Muzičke akademije u Sarajevu.

Izvori i literatura

- Arhiva Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona
- Audio i video materijal istraživanja Kim Burton i Zavoda, dvd-radna verzija, novembar 2014.
- Audio materijal - cd izdanje *Bosnian Breakdown „Kalesijski Svuci“*, Ace Records Ltd Globe Style Records, London 1992.
- Rusmir Djedović, Recenzija za knjigu o izvornoj grupi Braća Babajići, autora Ismeta Babajića, 2010. godina, (knjiga još nije objavljena)
- Rusmir Djedović, *Gračanicu voda oplavila*, Biljeg vremena br.11., mart 1994., Gračanica.
- Rusmir Djedović, *Gračanica u narodnim pjesmama i sevdalinkama*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.19., maj 2005., Monos, Gračanica
- Fadil Hujdurović, *Izvorna muzika – naša muzika*, BKC “Alija Izetbegović”, Kalesija 2011.
- Rusmir Djedović, *Prilog poznavanju razvoja „izvorne muzike“ u okolini Gračanice*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.34., novembar 2012., Monos, Gračanica
- Fadil Hujdurović, *Izvorna muzika – naša muzika, blago koje nestaje*, Baština – časopis za baštinu, kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe, br. 5., Tuzla 2013.
- Rusmir Djedović, *Kad lbro pođe zemlju da brani*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.35., maj 2013., Monos, Gračanica
- Omer Hamzić, *O pojavi i širenju novokomponovane i izvorne narodne muzike na području sjeveroistočne Bosne*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.35., maj 2013., Monos, Gračanica
- Rusmir Djedović, Abdullah Arifović, *Izvorna grupa Đemići iz Tutnjevca kod Srebrenika*, Gračanički glasnik – časopis za kulturnu historiju, br.37., maj 2014., Monos, Gračanica
- Konvencija o očuvanju nematerijalnog kulturnog naslijeđa, Unesco Konvencije iz oblasti kulture, preuzeto sa: www.unescobih.mcp.gov.ba, 17.12.2014